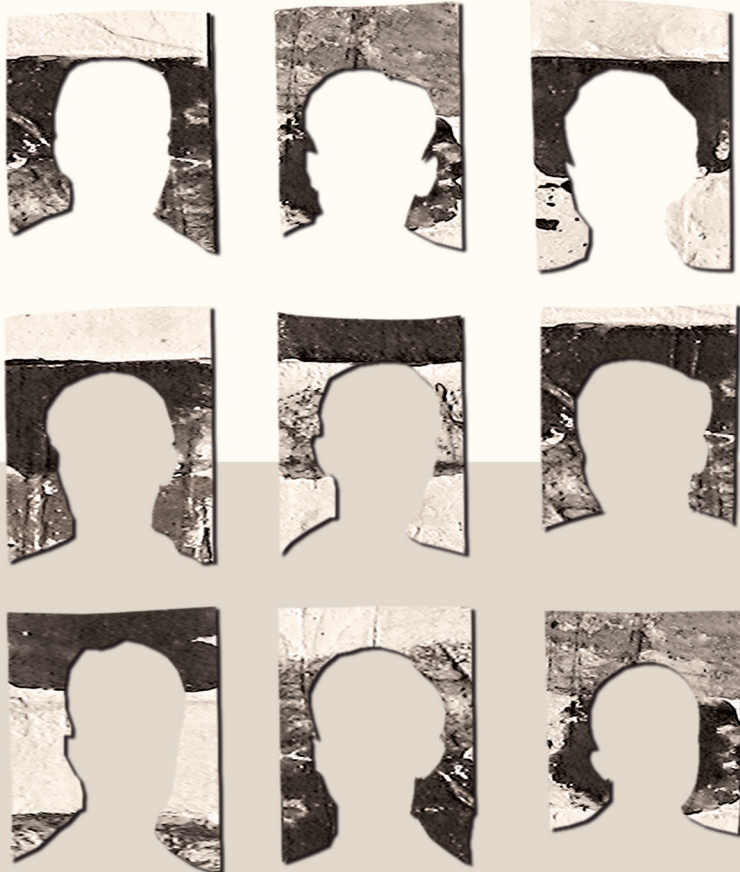

ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΜΑΡΓΑΡΙΤΗΣ

ΕΝΝΕΑ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΙΚΑΡΟΣ

ENNEA

Απαγορεύεται η αναδημοσίευση ή αναπαραγωγή του παρόντος έργου στο σύνολό του ή τμημάτων του με οποιονδήποτε τρόπο, καθώς και η μετάφραση ή διασκευή του ή εκμετάλλευσή του με οποιονδήποτε τρόπο αναπαραγωγής έργου λόγου τέχνης, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 2121/1993 και της Διεθνούς Σύμβασης Βέρνης-Παρισιού, που κυρώθηκε με το ν. 100/1975. Επίσης απαγορεύεται η αναπαραγωγή της στοιχειοθεσίας, της σελιδοποίησης, του εξωφύλλου και γενικότερα όλης της αισθητικής εμφάνισης του βιβλίου, με φωτοτυπικές ή οποιεσδήποτε άλλες μεθόδους σύμφωνα με το άρθρο 51 του ν. 2121/1993.

ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΜΑΡΓΑΡΙΤΗΣ

ΕΝΝΕΑ

μυθιστόρημα

ΙΚΑΡΟΣ

*Στον Αριστείδη Παναγίδη
στη Ζήνα Λυσάνδρου-Παναγίδη*

Μνημονεύουμε πάντοτε αυτό που θα έρθει.

Άγιος Γρηγόριος Νύσσης

Προόμιο
Γραία Λαύρα

Hotel Savoy

Στο κατώφλι σταματώ, και κοιτώ στον ιστό τη σημαία της Αγγλίας, τη λευκή, με τον ερυθρό σταυρό που σαλεύει στο σούρουπο. Νωρίτερα έβρεχε. Τώρα φυσά σιγανά. Το συρματόσκοινο χτυπά στο σιδερένιο κοντάρι. Την αντήχηση συνοδεύουν τα κύματα, βοή υδάτων πολλών: η θάλασσα, λίγα μέτρα πιο κάτω. Στην εικόνα απλώνεται πούσι.

Η σημαία θυμίζει νοσοκομείο. Στην Αθήνα θα έχουν ανάψει τα φώτα, γαλάζιο και κόκκινο νέον, ο σταυρός του Ευαγγελισμού. Το νέον τρίζει, υπομνηματίζοντας τρίλιες πουλιών που έχουν αποδημήσει εις Κύριον. Εκεί καίγονται κάποια μαμούνια.

Ο κόσμος, γενικώς ομιλούντες, οδοιπορεί στην ασθένεια.

Στον θυρέο του νοσοκομείου, εγχάρακτη η επιγραφή, από το *Κατά Ιωάννην*, από το δέκατο πέμπτο κεφάλαιο, που ενδεχομένως να συνοψίζει τα πάντα: *Ταῦτα ἐντέλλομαι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους.*

Τα τροχοφόρα διασχίζουν τη Βασιλίσσης Σοφίας, αγχωμένα και αμέριμνα. Οι περαστικοί κοιτούν τα κινητά τους τηλέφωνα. Στην ουσία, είναι ακίνητοι. Στο πάρκο θροίζουν

τα δέντρα. Μερικοί γύφτοι μιλούν δυνατά. Κάποιος κατουρά, κοκκινίζοντας, πίσω από την προτομή της βασίλισσας Όλγας. Αυτή κάνει πως δεν βλέπει τίποτα.

Τόσο μακριά απ' όλα αυτά, στο ξένο κατώφλι που βρίσκομαι (ακόμη), παίρνω ένα παλιό, ταλαιπωρημένο βιβλίο από τη δεξιά τσέπη του παλτού. Το διαβάζω από τις 2 Απριλίου 2007. Τώρα, όμως, ο χρόνος τελείωσε.

Τη αυτή ημέρα, 2 Απριλίου, τιμάται ο άγιος μάρτυς Χριστού, Πολύκαρπος. Τον αποκεφάλισε ο ασεβής τύραννος Μαξιμιανός περί τα τέλη του 3ου αιώνα. Ωσάν κλήμα κομμένος, ο Πολύκαρπος έδωσε πλείονα καρπό. Η καρατόμηση τον ένωσε πάλι στην άμπελο. Έτσι αρχίζει στο *Κατά Ιωάννην* το δέκατο πέμπτο κεφάλαιο: *Εγώ είμι ή άμπελος ή άληθινή*. Η καρποφορία διαρκεί άχρι καιρού. Εδώδιμα και αποικιακά.

Του Αγίου φερώνυμος, ο άνθρωπος που βρίσκεται στον πυρήνα της ισόβιας εργασίας μου, ο Πολύκαρπος Γιωρκάτζης. Τόσες φορές έχω χάσει και έχω πιάσει το νήμα, για να έρθω ως εδώ, στο έρμο νησί, στο χείλος του κόσμου. Ο κόσμος γερνά.

Ο κόσμος γέρνει. Εγώ είμαι κιόλας στη δύση του, και τη δική μου.

Στο βιβλίο που έχω τώρα μαζί μου, διαβάζω την έκτη παράγραφο: «Είμαι ευγνώμων που αφήνω γι' άλλη μια φορά τα πάντα κι ετοιμάζομαι να ξεκινήσω μια καινούργια ζωή – όπως έχω κάνει ξανά και ξανά τα τελευταία χρόνια. Αν κοιτάξω πίσω μου, βλέπω έναν στρατιώτη, έναν δολοφόνο, έναν παρά τρίχα δολοφονημένο, έναν αναστημένο, έναν φυλακισμένο, έναν περιπλανώμενο».

Αν όλα πάνε καλά, θα δω επίσης τον δῆμιο και τα εννιά κρεμασμένα παιδιά. Αυτά θα μου μάθουν να υφάνω τα αόρατα νήματα, άρρητο ρήμα, ένα όνομα: το υπέρ παν όνομα, ένα απέραντο *KIX*. Μετά θα χορέψω στην άκρη του: *Κύριε Ιησού Χριστέ*.

Το έφιλον γέροντας προσομοιάζει ωμέγα. Ο θαυμασμός, η καμπύλη του και η φωνή απ' το πλήθος: μακάριοι οι μαστοί που σε θήλασαν! Η δίψα αγριεύει το δείλι.

Το βιβλίο που διαβάζω είναι του Γιόζεφ Ροτ. Ο τίτλος του, ίδιος της παρούσας αφήγησης: *Hotel Savoy*. Το έγραψε περί το 1923, μετά τον Μεγάλο Πόλεμο. Ο Ροτ επέζησε, πολεμώντας στις τάξεις του αυστριακού στρατού.

Στο αντίπαλο στρατόπεδο ήταν ο Λουί Φερντινάν Ντε-τούς, ή Σελίν, μέγιστος Γάλλος συγγραφέας, που υστερότερα ασπάστηκε τον αντισημιτισμό, και έσβησε, απ' όλους περιφρονημένος, με ένα άγριο, παιδικό ουρλιαχτό, αγκαλιά με τις γάτες του.

Το 1932 κυκλοφόρησε το δικό του μεταπολεμικό αριστούργημα, το *Ταξίδι στην άκρη της νύχτας*. Εδώ είμαστε: «Πέρα μακριά, ήταν η θάλασσα. Μα εμένα δεν μου απόμνε τώρα πια φαντασία για τη θάλασσα. [...] Η δική μου τσάρκα είχε πάρει τέλος. Γι' άλλους αυτά!... Ο κόσμος είχε ξανακλείσει! Είχαμε φτάσει στην άκρη όλοι εμείς!... Όπως στο πανηγύρι!... Δεν αρκεί να 'χεις καημό, πρέπει να μπορέσεις να ξαναρχίσεις τη μουσική, να πας να βρεις περισσότερο καημό...»

Στο κατώφλι μιας καινούργιας ζωής, ακούγεται το *Εμβατήριο Ραντέσκι*. Ο χρόνος τελείωσε· ο χρόνος αρχίζει ξανά,

υπό μορφήν αιωνιότητας. Νυν και αεί. Με πέπλο από νέον, κάνω τον σταυρό μου στην είσοδο· ανεβαίνω τα σκαλοπάτια.

Στο έργο του Ροτ, ο ήρωας και αφηγητής, ονόματι Γκάμπριελ Νταν, περνά τα τελευταία τρία χρόνια σε στρατόπεδο της Σιβηρίας, ως αιχμάλωτος πολέμου. Τώρα, στο κατώφλι του ξενοδοχείου, βρίσκεται «ξανά μπροστά στις πύλες της Ευρώπης».

Αυτή τη χαμένη αδελφή μου γυρεύω: τον εκ νέου Ευαγγελισμό της Ευρώπης μου, με έναν σταυρό από νέον, με ένα νέον πνεύμα στις εκτάσεις της Δύσεως. Πόσα έφιλον θροΐζουν στο γέρμα: Ελένη, Ελλάδα, Ελευθερία. Θα είναι η καμπύλη του στήθους, ή των χειλιών στο χαμόγελο. Ένα ωμέγα αυτόδελφου δέους: χάιρε, ω χάιρε.

Στην πρώτη πρόταση του βιβλίου, ο αδελφός Γαβριήλ ιστορεί: «Φτάνω στο Hotel Savoy στις δέκα το πρωί». Σε λίγο νυχτώνει. Το Σαβόι του Ροτ στέκει ακόμη, στην πολωνική πόλη Λοτζ, όνομα που σημαίνει καράβι. Το πανί του θροΐζει φρικτά.

Ό,τι κι αν πάω να γράψω, γίνεται μια μεγάλη θαλασσινή περιπέτεια.

Ύστερα από δυο δεκαετίες, πλησίον του Λοτζ, η καρδιά της Ευρώπης ραγίζει για πάντα, διά πυρός του Ολοκαυτώματος. Το πολωνικό χωριό Όσβιετσιμ, κατοπινό Άουσβιτς, ήταν γνωστό και ως *Μικρή Ιερουσαλήμ*. Το παρωνύμιο της πολιτείας Λοτζ ήταν *Γη της Επαγγελίας*. Οι βουβόι προφήτες πεθαίνουν στις πύλες της.

Στην πλατεία της πόλης βρίσκεται σήμερα ένα Μνημείο Μαρτύρων, για τα παιδιά που σκοτώθηκαν κατά τη

ναζιστική κατοχή. Στο Λοτζ λειτουργούσε, γι' αυτά, ένα ειδικό κρεματόριο. Το μνημείο είναι δίπλα του. Το αποκαλούν *Ραγισμένη καρδιά*.

Ο κόσμος όλος οδοιπορεί στην ασθένεια. Εγώ θέλω να βαδίσω στα σκοτεινά. Σε μνημείο του νησιού μου, όπου και τα εννιά κρεμασμένα παιδιά, βρίσκω το *Ιάμα*, μια γραφή στο νερό και στην άμμο, το έσχατο έψιλον: *Ένωσις – Ένωσις – Ένωσις*.

Η βοή των υδάτων, αυστηρή και γλυκεία, σταθμίζει το αίτημα, αναγράφοντας στον αφρό την επιστολή του Αποστόλου: *τὰ πάντα καὶ ἐν πᾶσι Χριστός*.

Η σημαία θροΐζει, τρίζει το νέον, βήματα αντηχούν στο λιθόστρωτο: κάποιος φεύγει, κάποιος έρχεται – ολοένα· ολοένα. Η υποδοχή κυφορείται στο κατευόδιο. Η συνάντηση γαλουχείται στον χωρισμό. Η μνήμη κοιτάζει ένα έκδηλα άδυστο μέλλον.

Το ξενοδοχείο, αίφνης, προσομοιάζει τύμβος και μνήμα. Στον θυρεό, διαβάζω τη φίλη επαιτεία, απαίτηση της πιο ιεράς αδελφότητας: *Ὡ ξεῖν', ἀγγέλλειν...*

Η ερμηιά του τοπίου διδάσκει ότι είμαι ένας ακόμα επιζών, μετά την τρομερή καταστροφή, που είναι η ιστορία του κόσμου, ο πόνος του ανθρώπου και των πραγμάτων, ο καημός, το ατέλειωτο βάσανο. Μετανοώ, χωρίς να αισθάνομαι τύψεις.

Το σύνδρομο του επιζώντα μεταβάλλεται σε χαρμονή και ελεύθερη ανάληψη μιας ευθύνης που πρέπει να είναι κοινή: η συνδρομή στους νεκρούς: η εισπνοή της ανάσας τους. Στον λαιμό, το μήλο του Αδάμ γίνεται κόμπος και λόγος.

Το σκουλήκι εισχωρεί στο βομβύκιο. Η πεταλούδα χορεύει στο φως. Η χαμένη αναγαλλιάζει ψυχή.

Την παραμονή του θανάτου, ένα από τα κρεμασμένα παιδιά μας, ο Μιχάλης Κουτσόφτας, περνά το χέρι απ' τα σύρματα, χαιρετά ανήλικο συναγωνιστή του, τον Παρασκευά Χοιροπούλη. Τον μόνο της ομάδας που έλαβε χάρη από τους Βρετανούς.

«Παρασκευά», λέει, «είσαι ο μόνος που απέμεινες, και θέλω να γράψεις το τι έγινε. Θέλω να αγωνίζεσαι πάντα για την Πατρίδα και να μας θυμάσαι. Θέλω να θυμάσαι τα τελευταία μου λόγια».

ᾠ ξειν'...

Το Ξενοδοχείο Σαβόι, αυτό που επισκέπτομαι, δεν βρίσκεται στην καρδιά της Ευρώπης, αλλά σε ένα βόρειο άκρο της, ή ήδη έξω απ' αυτήν, στην Αγγλία. Έρμο νησί, που ως *Γηραιά Αλβιώνα* εξάισια συντονίζεται με την περιώνυμη *Γηραιά Ήπειρο*.

Τέτοια γραΐδια, οι αδελφούλες μου. Στο γέρμα και γήρας του κόσμου, ήρθα για να τις βρω, ζητώντας (ή φέρνοντας) ελιξίριο νεότητας, φαρμακεία αποτροπαϊκή του κακού, το εμβόλιο, ή το μπόλι για να ενωθούν ξανά με την άμπελο, τα κλήματα που κατέκοψε ο πονηρός, ο άρχων του κόσμου και του αιώνος τούτου.

«Θέλω να βρω χρήματα», λέει ο Γκάμπριελ Νταν, στο βιβλίο του Ροτ, «για να συνεχίσω το ταξίδι μου προς τη Δύση».

Εκεί είναι ο Νέος Κόσμος. Εκεί πηγαίνω, από εκεί έρχομαι. Τόσο μακριά, εδώ δίπλα, είναι η θάλασσα. Εκεί

σημαδεύω, με το πέπλο και τον σταυρό· με το κατάρτι, στολισμό του ορίζοντος.

Τα χρήματα, όσα επαितώ στην εξώθυρα, είναι οι απαγχονισθέντες αγωνιστές της ΕΟΚΑ, εννέα παιδιά, το Έν ου εστί χρεία. Είναι η ανάσα τους, που την περιέχει ο τελευταίος στεναγμός του Ληστή, επί το όρος Κρανίο: *μνήσθητά μου, Κύριε.*

Εκ δεξιών σταυρωμένος, ο κακούργος καινουργείται στα δυτικά του Χριστού, ποιητικά κατοικώντας τον Νέο Κόσμο, και ονομάζοντάς τον, ως δείκτης πορείας. Στα περισσότερα έργα που εικονίζουν τη δόξα του, ο Ληστής ιστορείται ως άγιος *Δυσμάς.*

Με το χέρι στην πύλη, κοιτάζω την Ιρλανδική Θάλασσα. Αυτό το Σαβόι είναι ένα πανδοχείο, στην κομητεία του Λάνκασιρ, στην παράκτια πόλη του Φλίτγουντ, στον αριθμό 29 της οδού Εσπλανέντ· θα πει: *περίπατος.* Θα πει, επίσης, *θαλασινή.*

Να τι ήρθα να κάνω στο χείλος του κόσμου. Έναν περίπατο παρά θίν' αλόξ ατρυγέτοιο και πολυφλοίσβοιο θαλάσσης. Έτσι άρχισε η αρχαία ποίηση. Έτσι, συν Θεώ, αρχίζει και η νέα, η ιστορία ενός αμνημόνευτου μέλλοντος: ο στεναγμός του.

Κάποτε θα τον αισθανθείτε, ως *Νέα Κρόνακα*, να σας δροσίζει το μέτωπο και να σας ζεσταίνει το στήθος.

Η πόρτα ανοίγει, βαριά, με ένα τρίξιμο. Το παχύ χαλί στον διάδρομο σβήνει τον κραδασμό των βημάτων. Η βαλίτσα που σέρνω είναι ελαφριά, σχεδόν άδεια. Η ταπετσαρία στους τοίχους, βαθύχρωμη, είναι φορτωμένη με μπρούντζινα φωτιστικά και πολυκαιρισμένες κορνίζες. Οι εικόνες, εκεί, διηγούνται ποικίλες ιστορίες χαμού.

Στην υποδοχή, βαριεστημένα μου γνώφει μια ωραία γυναίκα. Δεν θα μάθω το όνομά της ποτέ. Για λόγους που θα εξηγηθούν εδώ παρακάτω, τη λέω Ελεωνόρα και Βεατρίκη, ενδεχομένως και Δέσποινα. Τα μάτια της είναι ζοφερά, σαν βασάλτης.

«Πόσο θα μείνετε;»

Η ερώτηση είναι περιττή, εφόσον έχω επισημάνει τις ημερομηνίες άφιξης και αναχώρησης στον ιστότοπο booking.com. Η λατινική του γραφή ταυτίζει το ρήμα, την κράτηση καταλύματος, την καταφυγή, με το αγγλικό όνομα για το βιβλίο: *book*.

Φαίνεται ότι, σπρώχνοντας την πύλη του ξενοδοχείου, έχω μετακομίσει στις σελίδες μιας αφηγήσεως. Το ίδιο δεν συμβαίνει όποτε διαβαίνουμε τα κατώφλια της καθ' ημέραν ζωής; Η Χώρα των Ζώντων είναι προπάντων η Βίβλος τους.

Ξενοδοχείο Σαβόι το κτήριο που με περιέχει, *Hotel Savoy* το βιβλίο που φέρω στην τσέπη μου. Ποιος ξέρει;

Με ένα αίσθημα ανάμεσα σε κακό οιωνό και άγρια χαρά, συμπληρώνω το έντυπο που μου δίνει η κοπέλα, ψιθυρίζοντας στίχους από το διάσημο τραγούδι, με τις τραγελαφικά σκοτεινές ή σκοταδιστικές προεκτάσεις του, το «Hotel California».

Εκεί είναι η Άγρια Δύση, που μένει ακόμη να αγιάσει, αν το ρο γυρίσει στον Έρωτα. Τα έφιλον θροΐζουν, φουσκώνουν τα ωμέγα. Και οι ρώγες στο άλφα ριγούν.

Στο Hotel Occidental κατέφυγε ο Καρλ Ρόσμαν, στο μοναδικό μυθιστόρημα του Κάφκα με χαρούμενο τέλος, την *Αμερική*. Εναλλακτικός τίτλος: *Ο αγνοούμενος*. Το όνομα

του ξενοδοχείου θα πει, ασφαλώς, *Δυτικόν ή της Δύσεως*.
Μα ποιος ξέρει;

Ώσπου να βάλω υπογραφή, το τραγούδι τελειώνει. Στην άκρη της πέννας μένει το δίστιχο, τραχιά λαλιά ενός ανθρώπου της νύχτας: “*You can check out any time you like, / But you can never leave!*”

«Για ένα τριήμερο», απαντώ στη γυναίκα και παίρνω τις σκάλες, την κλίμακα, για το δωμάτιό μου, στον πρώτο όροφο του κτηρίου. Είναι το υπ’ αριθμόν δεκατρία.

Εκεί, πριν απ’ οτιδήποτε άλλο, διαβάζω την ένατη παράγραφο στο βιβλίο του Ροτ: «Ζω σ’ έναν κόσμο κατάλευκο, σ’ έναν κόσμο από ουρανό και χιόνι. Παράγκες σκεπάζουν το έδαφος σαν κίτρινο έκζεμα. Απολαμβάνω τη γλύκα ενός κλεμμένου αποτσιγάρου και διαβάζω τις μικρές αγγελίες μιας παμπάλαιης εφημερίδας από την πατρίδα – επαναλαμβάνοντας τα ονόματα γνώριμων δρόμων, αναγνωρίζοντας τον ιδιοκτήτη του γωνιακού μπακάλικου, έναν βαστάζο και μια κάποια ξανθή Άγκνες, που μαζί της είχα κοιμηθεί».

Το παράθυρο κοιτάζει τη θάλασσα. Η στέγη, επικλινή, μου θυμίζει ένα άλλο πανδοχείο, ονόματι *Μικρός προίγκιπας*, όπου είχα καταλύσει το έτος 2005, σε ταξίδι από τη Νάπολη ως το Παρίσι, σταματώντας στη γαλλική πολίχνη Σαμπερί.

Στον ίσκιο των Άλπεων, το Σαμπερί ανήκει στην αλλοτινή κομητεία, νυν επαρχία Σαβοΐας, μάλιστα είναι η ιστορική της πρωτεύουσα, από τον 13ο αιώνα, όταν ο δούκας Αμεδαίος Ε’ έχτισε εκεί ένα όμορφο κάστρο. Θα λέγαμε ότι αυτό ήταν ο πρόδρομος για όλα τα Ξενοδοχεία Σαβόι, αρχής γενομένης από εκείνο του Λονδίνου.

Ο Οίκος της Σαβοΐας, που θεμελιώθηκε κατά το έτος 1032, έμελλε να ενώσει το πεπρωμένο του με της Αγγλίας, διά της πιο αναμφίλεκτα ενωτικής οδού, που είναι ο γάμος. Το 1236, ο Άγγλος βασιλιάς Ερρίκος Γ', θέλοντας να κυριαρχήσει και στην ηπειρωτική Ευρώπη, παντρεύτηκε την πριγκίπισσα Ελεωνόρα της Προβηγκίας.

Από εκεί με φτάνουν οι φωνές τροβαδούρων, οι μήτρες για τη λογοτεχνία της νέας Ευρώπης. Ματαίως προσπαθώντας να ανακαλέσω στίχους του Αρνό Ντανιέλ ή του βασανισμένου Βιγιόν, καταφεύγω στον μουσηγέτη Ντάντε Αλιγκιέρι, σε παλαιά απόδοση της *Κωμωδίας*, που την απευθύνω σε γυναικεία μορφή, φιγούρα στο κύμα.

Στην πραγματικότητα, τα λόγια ίσως είναι δικά της. Της τα επιστρέφω, δωρεά στην πρώτη δωρήτρια, ως ακολούθως: *ο Έρως με παρότρυνε και να λαλώ με κάμνει.*

Ειδάλλως, ας κολλήσει η γλώσσα στον λάρυγγα. Ιερουσαλήμ, Ιερουσαλήμ...

Στον δρόμο μπροστά μου βαθαίνει το σούρουπο. Ο ουρανός διολισθαίνει στο έκτακτο μούχρωμα. Το θέαμα στεφανώνουν λέξεις όπως *κορμοράνοι, άλμπατρος και κορνδαλλοί*. Δεν ακούγεται τίποτα εκτός από τα λιγοστά αυτοκίνητα, όσα διασχίζουν το κάδρο και χάνονται. Ο αχός διαλύεται σαν κεράκι που σβήνει. Μια οσμή ευωδίας.

Η Ελεωνόρα, ή Λενόρ, τραβά το νήμα των τροβαδούρων, τεντωμένη χορδή, ως τον ποιητή Πόε, προπάτορα όλου του λογοτεχνικού 20ού αιώνα: *nevermore*, μια πένθιμη ατέλειωτη ενθύμηση, γεμάτη ρο: *mournful and never-ending remembrance*.

Η γυναίκα που διακρίνω στη θάλασσα, να ξεδιπλώνει τρομερά τη σημαία, τη Νύμφη του Αέρα και του Νερού, λέω ότι είναι η Κυρά του Ρω· η Κυρά του Έρωτα.

Μητέρα της Ελεωνόρας, φερώνυμη της ιδανικής δαντικής ερωμένης, ήταν η Βεατρίκη της Σαβοΐας, όνομα που παρασημαίνει ευτυχία και κάλλος, και επιβάλλει την απόδοση, στα εννιά κρεμασμένα παιδιά, ενός τίτλου από τον Ανδρέα Εμπειρικό, ως εξής: *Οι Μπεάτοι ή της μη συμμορφώσεως άγιοι*. Εδώ συντάσσω το συναξάρι τους.

Αν δεν κάνω λάθος, στη Βεατρίκη του Δάντη ανήκει ο προαναφερθείς στίχος από την *Κωμωδία*. Αυτή, εξάλλου, μετά τον Βιργίλιο, παραλαμβάνει και οδηγεί τον ποιητή στον Παράδεισο, με τις πρεσβείες της Υπεραγίας Δεσποίνης ημών Θεοτόκου και Αειπαρθένου Μαρίας, για τις οποίες μεσολαβεί ένας Άγιος, ο Βερνάρδος.

Το 1263 ανεγέρθηκε στο Λονδίνο το Παλάτι της Σαβοΐας, ή *Savoy Palace*. Ο οικιστής του, ένας θεός της Ελεωνόρας, το χάρισε στο Τάγμα του Αγίου Βερνάρδου. Οι μοναχοί το μετέτρεψαν σε νοσοκομείο, θυμίζοντας ότι η φιλοξενία, ή *hospitality*, σημαίνει προπαντός την περιθαλψη. Ο κόσμος τρεκλίζει με ανεπούλωτα τραύματα.

Η Ελεωνόρα αγόρασε το παλάτι και το δώρισε σε έναν από τους γιους της. Η δισέγγονή του, που το κληρονόμησε, λεγόταν Μπλανς, τουτέστιν *Λευκή*. Το μυθικό όνομα της Αγγλίας, η Αλβιών, ίσως ετυμολογείται εκ του *Alba* – και πάλι: η *Λευκή*.

Το παλάτι, πάντως, έγινε στάχτη, σε μιαν αγροτική εξέγερση του 1381. Μετά έναν αιώνα, το 1505, ο Ερρίκος ΣΤ΄ συνδαύλισε τη στάχτη και έχτισε ένα καινούργιο νοσοκομείο,

που το εκμεταλλεύτηκαν, όμως, λωποδύτες και άρπαγες. Τον 18ο αιώνα το κτήριο έγινε στρατιωτική φυλακή. Γκρεμίστηκε κι αυτή, για να τη διαδεχτούν νέα κτήρια, ως το 1864, όταν μια πυρκαγιά τα κατέστρεψε όλα, εκτός από το παρεκκλήσι Σαβόι. Αυτό, νομίζω, επιζεί μέχρι σήμερα, πλησίον του πολυτελούς ξενοδοχείου.

Το 1880, ο θεατρικός επιχειρηματίας Ρίτσαρντ Καρτ έχτισε στο ίδιο σημείο το Θέατρο Σαβόι, το πρώτο ηλεκτροφωτισμένο κτήριο στον κόσμο. Με τα κέρδη από τη μουσική κωμωδία *Μικάδο*, ο Καρτ έχτισε, το 1889, και το θρυλικό Σαβόι, το πρώτο ξενοδοχείο παγκοσμίως που διέθετε, μεταξύ άλλων ανέσεων, και ηλεκτρικό φωτισμό.

Κάτω απ' όλες τις στάχτες, η λευκότητα επέζησε. Στο άλλο, στο ταπεινό Σαβόι που με φιλοξενεί, τη διακρίνω κυρίως στη θάλασσα. Όρθιος μπροστά στο παράθυρο, σέρνω νοητό νήμα, μια τεντωμένη χορδή, από τα Σαβόι του Λάνκασιρ και του Λονδίνου ως το Σαβόι του Λοτζ, και από εκεί στο ερειπωμένο Σαβόι της γηραιάς Αμμοχώστου.

Ίσως έτσι αρχίζω να επιτελώ την ενότητα. Στον ορίζοντα πέρα, φαίνεται αχνά η άλλη άκρη του κόλπου, μια φέτα στεριάς, που η φαντασία μπορεί να την ταυτίσει με τις ακτές της οδυνηρής Ιρλανδίας ή της μαγεμένης Νήσου του Μαν. Λίγα βράχια.

Το σκοτεινό τους περίγραμμα αποδίδει το σχήμα γυναίκας. Η Βεατρίκη, μάνα της Ελεωνόρας, ήταν τόσο όμορφη και σοφή, ώστε οι ιστορικοί τη συνέκριναν με τη μυθική Νιόβη, όνομα που απηχεί τη νεότητα, φέρ' ειπείν τη *Νέα Ζωή*, ή *Vita Nova*.